



DİKKAT KENE!

KIRIM KONGO

www.amasyadsyb.org

Ülkemizde 2002 yılından bu yana bahar- yaz aylarının korkulu rüyası kırım kongo kanamalı ateşi hastalığında riskli grup; tarla, bağ ve bahçe çalışanları, hayvan yetiştiricileri, sağlıkçı, ziraatçı, veteriner hekim, jeolog, madenci, arkeolog, araştırmacı, çoban, kasap, avcı, piknikçi, sporcu gibi mecburi veya keyfi amaçla kırsalda, doğada çalışan veya dolaşan insanlara hastalığa neden olan virüsü nakleden KENE tehlikesini hatırlatmak ve bundan sakınmak için hazırladığım “kenelerle barışık yaşama reçetesini” sizlerle paylaşmak istedim. Bu yazıda kenelere ait genel bilgilere ek olarak, özellikle vücutta kene aranması ve kene bulunduğunda yapılacak işlemler ile kişisel ve ülkesel korunma yöntemleri yanında yetkililer ve bilim insanlarına düşen görevlere yer verilmeye çalışılmıştır.

Selam, sevgi ve saygılarımla.

Prof. Dr. Zafer KARAER

KENELERLE BARIŞIK YAŞAMA REÇETESİ

KORKTUĞUMUZ KENELER

Yeryüzünde binlerce yıldır yaşayan keneler, 2002 yılında, önce Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) hastalığı ile ülkemiz gündemine girmiştir (Kenelerin benim ilgi alanıma girmesi ise doktora tez konumla 1979 yılında gerçekleşmiştir).

Hastalık özellikle 2008 ve 2009 yıllarında pik yapmış, bu yıllarda vaka sayısı sırasıyla 1315 ve 1318, vefat sayısı ise her iki yılda da 63 olmuştur. Sayıları biraz azalsa da, yüksek vaka ve vefat sayıları 2010-2014 yılları arasında da devam etmiştir. Ancak 2015-2019 yılları arasında vaka ve vefat sayıları azalmıştır. Örneğin 2017 yılında 343 vaka, ve 16 vefat görülürken, 2018 ve 2019 yıllarında vaka sayıları 479 ve 739, vefat sayıları da 27 ve 35 olmuştur. Ne var ki 2020, 2021 ve 2022 yılları arasında vaka sayıları sırasıyla 1310, 1440 ve 1310 olurken, vefat sayıları da 43, 72 ve 80 olmuştur. Son iki yılda, yani 2023 ve 2024 yıllarında vaka sayıları 699 ve 593, vefat sayıları da 41 ve 21 olarak verilmiştir¹. Sonuç olarak ülkemizde 2002-2024 yılları arasında 17132 vaka ve 819 vefat gerçekleşmiştir².

Konuyla ilgili olarak hastalık çıktıktan 10 yıl sonra, 2012 yılında ilk defa davet edildiğim bilim kuruluna, muhtemelen o gün ifade ettiğim görüşler nedeniyle bir daha davet edilmedim. Ne yazık ki bu toplantılarda da henüz, yani yaklaşık 23 yıldır, yurt sathında ciddi anlamda epidemiyolojik çalışmalar için karar alınmamış ve bu tür çalışmalar maalesef yapılmamıştır. Bu yüzden her yılın Mart-Ekim ayları arasında, yani bazı bölgelerimiz için kene mevsiminde, basında kene tehdidinin sürdüğüne ve keneler nedeniyle ölümlerin başladığına ilişkin haberler yer almaktadır³. Bir başka ifadeyle, birçok bölgemizde hastalık yaz aylarının korkulu rüyası olmaya devam etmektedir.

Bugünkü anlayışla bu korkunun bitmesi söz konusu değildir. Anlayış değiştirilmezse bu korku hep var olacaktır!!.

¹<https://hsgm.saglik.gov.tr/media/attachments/2025/06/10/kkka-istatistikleri.pdf>

²https://hsgm.saglik.gov.tr/media/attachments/2025/03/20/kkka-sunum-hekim-disi-saglik-personeline-yonelik_2025.pdf

³<https://www.milliyet.com.tr/gundem/7-olum-gerceklesti-kente-kkka-alarimi-valilik-vaka-sayimiz-39-7389613>

<https://www.cnnturk.com/video/turkiye/kayseride-3-cocuk-annesi-kadin-kene-yapismasi-sonucu-oldu-2297390>



Bir meslektaşım, bulundu denilen Kırım-Kongo aşısının nerede olduğunu sormuş. Farklı platformlarda bu soruyu sordüğümüzda verilen cevap çoğunlukla “faz aşamalarının tamamlanamadığı” şeklinde olmaktadır. Ama her yıl vakalar ve ölümler artmaya başlayınca da Sayın Bakan aşının hazır olduğunu söylemektedir. Gerçekten de acaba aşı (!) nerede?⁴ Ne zaman uygulanacak? Bu bilinmezlikler yüzünden aşağıdaki bilgilerin aşından daha etkili olacağına inanıyorum. Tıpkı, corona döneminde uygulamaya çalıştığımız temizlik, maske ve mesafe gibi..

Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA), **KENELER** tarafından taşınan Bunyaviridae ailesine bağlı Nairovirüs grubuna ait bir virüsle oluşan Ateş, Halsizlik, İştahsızlık, Kas Ağrısı, Baş Ağrısı, Bulantı, Kusma, İshal ve Ağır Vakalarda Kanama gibi bulgular ile seyrederek **ÖLÜMLERE** neden olabilen zoonotik (hayvanlardan insanlara bulaşan) karakterli bir enfeksiyon hastalığıdır. Hastalık etkeni, dünya salgını haline gelen Covid 19 hastalığının etkeni gibi, bir RNA virüsüdür.

Keneler

Keneler kutup bölgeleri hariç dünyanın her yerinde yaşamını sürdürebilen canlılardır. Bugüne kadar 3 aileye mensup 900’e yakın kene türü bulunmuştur. Ülkemizde 2 aileye mensup 40 civarında kene türü olduğu bilinmektedir. Keneler gelişmelerinin her döneminde (larva, nimf ve ergin) kanla beslenirler. Birkaç türü hariç kanla beslenmek için hayvan-insan ayırımı yapmazlar. Ancak genellikle kırsal alanın canlıları olduklarından hayvanlardan kan emerek yaşamlarını sürdürürler. İnsanlara da çoğunlukla onların çalışmak veya gezmek için gittikleri kırsal alanda yapışırılar, tutunurlar. Bununla birlikte bazı kene türleri meskenlere de yerleşerek, buralardaki hayvan ve insanlara kan emmek amacıyla gelebilirler.

Keneler insan veya hayvana sadece kan emerek zarar vermezler. En büyük zararı, kan emmek için salgıladıkları tükürükle birlikte 200’e yakın viral, bakteriyel, spiroketal, riketsial, protozoer, helmint hastalık etkenini insandan-insana, hayvandan-hayvana, hayvandan-insana, insandan-hayvana taşıyarak verirler. Taşıma, ya gelişme dönemlerinin birinde (larva-nimf-ergin) aldığı etkeni, diğer gelişme döneminde vererek (transtadial), ya da yumurtaları vasıtasıyla (transovarial) gelişmekte olan larvaları ile gerçekleşir. İşte Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı, bu 200 hastalıktan sadece biri olup, keneler hastalık etkeni virusu, yukarıda da ifade edildiği gibi, hem gelişme dönemleri, hem de yumurtalarından çıkan larvalar ile; insandan-insana, hayvandan-hayvana, hayvandan-insana, insandan-hayvana taşıyabilirler.

Bu noktada; keneler ve hastalıkla ilgili diğer hususlarda yapılması gerekenler hakkında bilgi sahibi olmamız, onlara karşı nasıl yaklaşmamız ve ne gibi stratejiler geliştirmemiz gerektiğini kararlaştırmak açısından oldukça önemlidir.

⁴<https://www.klimik.org.tr/2017/05/02/dunyanin-ilk-kirim-kongo-kanamali-atesi-asisini-turkiye-uretecek/>
<https://www.erciyes.edu.tr/tr/detay/universitemizde-yurutulen-kkka-asisi-projesinekalkinma-bakanligindan-buyuk-maddi-destek/a2d432e6-85c3-4bc2-aeef-9009d37c617c>
<https://www.firat.edu.tr/tr/page/news/kirim-kongo-kanamali-atesi-hastaligina-karsi-gelistirilen-asinin-faz-i-calismalarinda-sona-gelindi-1759>
<https://www.aa.com.tr/tr/saglik/yeni-kkka-asisi-icin-klinik-oncesi-calismalara-baslandi/3018446>
<https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-memisoglu-kirim-kongo-kanamali-atesi-asisi-uretecegiz-910307.html>

I. BİLİNMEŞİ GEREKENLER

a. Kenelerin İnsanları Tehdit Etme Nedenleri

Kenelerin olağanüstü çoğalarak yayılmasının ve insanı tehdit etmesinin en önemli nedeni eko-sistem tahribatıdır. Eko-sistemin esası, doğanın kendini koruma adına, kendi iç ve dış dinamiklerinin birbirleri ile dengeli ilişkisidir.

İşte keneler de bu eko-sistemin denge unsurlarından biri olup, doğada birtakım canlı ve cansızla ilişki halindedir. Kenelerin beslendiği canlılar olduğu gibi, kenelerle beslenen canlılar da vardır. Son yıllarda vaka sayısının artmasını; kenelerle beslenen canlıların eko-sistemde daha hızlı azalması ve/veya yok edilmesine bağlı olarak keneler ve kene kaynaklı hastalıklar da arttı, diye açıklayabiliriz.

Ülkemizde Keneleri ve Kene Kaynaklı Hastalıkları Arttıran Eko-Sistem Tahribatları

- Bilinçsiz kullanılan; tarım-zirai mücadele ilaçları, bit, pire kene ilaçları ve zehirler, sivrisinekle mücadele ilaçları, ve bunların hiçbir denetim olmadan satımı, alımı ve uygulanmaları eko-sistem tahribatının önemli kaynaklarıdır. Çünkü, bu preparatlar zamanla hem mücadele edildiği sanılan tüm yaratıklara direnç kazandırmakta, hem de doğadaki yararlı canlıları da yok etmektedirler. Bu yüzden, bu tip preparatların kullanımına, insanlar da kırmızı-yeşil renkli reçete ile verilen ilaçlar gibi, özel hassasiyet gösterilerek izin verilmeli ve kullanımları sıkı takip edilerek yararlılıkları ölçülmelidir
- Bilinçsiz avcılık ve doğada bilinçsiz hayvan katliamı,
- Tarla ve konut alanı açma amacıyla orman tahribatı (özellikle orman yangınlarıyla),
- Köyden şehre göç sonucu ekilen, işlenen tarla, bağ ve bahçelerin terk edilmesi, işlenmemesi, hayvancılığın bitirilmesi,
- Şehirden kırsal alana gidiş-gelişlerde (orman-dağ evi, orman-dağ turizmi, piknik alanları, spor yapmak vb) gerekli önlemlerin alınmaması,
- Meraya dayalı hayvancılığın, izlenen hayvancılık politikaları, terör vb nedenlerle terk edilmesi, özellikle meralarda koyunculüğün azalması,
- Kent ve kırsal alanlarda çarpık yapılaşmalar.

Özetle yukarıda sıralananlara ek olarak bilinçsiz, hatalı, bazen kasıtlı bir takım uygulamalar günümüzde eko-sistemi tahrip eden ve kene felaketini doğuran en önemli nedenler arasında görülmelidir.



b. Kenelerin Yayılma Nedenleri

- Kontrolsüz kirlilik ve kontrolsüz sera gazı salınımıyla **DÜNYAMIZI KİRLETİP ISITMAMIZ.**
- Kontrolü imkansız göç eden veya hareket halindeki yaban hayvanları ile başıboş sahipsiz hayvanlar.
- Kontrolü ihmal edilen veya kontrolden kaçırılan evcil hayvan nakilleri.
- Kontrolsüz veya kontrollü zorunlu veya keyfi insan gezi ve göçleri.

c. Kenelerin İnsan Yaşamına Girme Nedenleri

- Kontrolsüz insan
- Kontrolsüz tarla, bağ, bahçe
- Kontrolsüz mera
- Kontrolsüz piknik ve park alanları
- Kontrolsüz yerleşim alanları.

BAŞTA SIĞIRLAR OLMAK ÜZERE EVCİL HAYVANLARIN ÜSTÜNDE BESLENEN KENELER, TAŞIDIKLARI HASTALIK ETKENİ VİRUSU, YUMURTALARI VASITASIYLA GELECEK KENE KUŞAKLARINA AKTARIRLAR. BU DA HASTALIK ETKENİNİN SÜREKLİLİĞİNİ SAĞLAR.

HAYVANLARI MÜMKÜN OLDUĞUNCA KONTROLLÜ ALANLARDA BESLEMEK, KIRIM KONGO HASTALIĞINDAN UZAK KALMAYA YARDIMCI OLUR. **BİLHASSA SIĞIRLAR; YABAN DOMUZU BOL OLAN BÖLGELER BAŞTA OLMAK ÜZERE, ALÇAK MEŞELİ MERA, BAHÇE, TARLA VB YERLERDE, MÜMKÜN OLDUĞUNCA, OTLATILMAMALIDIR.**

II. YAPILMASI GEREKENLER

Kenelerle mücadele için yapılması gerekenler; İnsanlar ve devlet tarafından olmak üzere iki başlık altında toplanabilir.

A. İnsanlar Tarafından Yapılması Gerekenler

Her insan yaşadığı çevreye ve çevredeki varlıklara; doğaya, eko-sisteme, ne kadar saygılı olursa, çevreden ve doğadan o kadar saygı görür. Çevreye saygı ise; bizzat kendisini, beslediği hayvanını ve yaşam alanlarını kontrol altına alması ile gerçekleştirilir. Aksi halde insanın kontrolsüzlüğü, sınır tanımazlığı çevre ile insanı karşı karşıya getirir ve çatışma çıkar. Çatışmanın sonucunda da, geçmiş yıllarda olduğu gibi, hem çevre hem de insan onarılamaz yaralar alır.

a.İnsanın Kendisini Kontrol Altına Alması

Tarla, bağ ve bahçelerde çalışan, hayvan yetiştiren, sağlıkçı, ziraatçı, jeolog, madenci, arkeolog, araştırmacı, çoban, kasap, avcı, piknikçi, sporcu gibi mecburi veya keyfi amaçla kırsalda, doğada çalışan veya dolaşan **İnsanların Keneden Korunmak İçin Yapması Gerekenler veya Alacakları Önlemler:**

- Giysilerin kol, paça ve boyun kısımları sıkı sıkı kapalı olmalıdır.
- Özellikle pantolon paçaları çorap içine sokularak ve hatta üzerine çizme giyilerek dolaşılmalıdır.
- Açık renkli, mümkünse beyaz ve tonlarında giysiler tercih edilmelidir.
- Patentli kene elbisesi (çok iltifat görmese de; bugün coronadan korunmak için giyilenlere benzer bir elbisedir).
- Sahadan, araziden, kırsaldan döndükten sonra, vücutta (özellikle kulak içi ve çevresi, saç ve çevresi, koltuk altı, bacak araları, diz kapağının arka kıvrımları, göbek deliği ve diğer vücut kıvrımlarının arası) el ve aynalar vasıtasıyla kene aranmalıdır. Çocuklarda ise başta ebeveynler olmak üzere aile büyükleri, mutlak surette günlük kene muayenesi yapmalıdırlar.
- Sahada, kenelerin bulunma ihtimali olan alanlarda giyilen giysilerle ev içinde dolaşılmalıdır. Bu giysiler hemen çıkarılıp kene yönünden kontrol edilmelidir.
- Düzenli vücut temizliği (banyo, taranma v.s.) ihmal edilmemelidir
- **VÜCUTTA KAN EMEN BİR KENE TESPİT EDİLMİŞ İSE, EN KISA SÜREDE ÇIKARTILMA İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLMELİDİR!**



KAN EMEN BİR KENENİN ÇIKARTILMASI

Kan emen bir kenenin kusarak içindeki bütün mikropları kan emdiği kişiye vermemesi için; kenenin üzerine, asla ilaç veya herhangi bir kimyasal ya da sabun köpüğü gibi herhangi bir madde dökülmemeli, kene sigara ve benzeri yakıcılarla yakılmamalıdır.

Vücutta kan emen bir kene tespit edilmiş ise, en kısa sürede aşağıda önerilen yollardan biriyle çıkartılmalıdır.

YAKINLARDA BİR SAĞLIK KURULUŞU VARSA HİÇ VAKİT KAYBETMEDEN GİDİLMELİ VE KENENİN SAĞLIK ELEMANLARI TARAFINDAN ÇIKARILMASI SAĞLANMALIDIR

ŞAYET YAKINLARDA SAĞLIK KURULUŞU YOKSA; KAN EMME SÜRESİ NE KADAR UZARSA (ÖZELLİKLE İLK 6-12 SAATTEN SONRA), KENENİN HASTALIK ETKENİNİ NAKLETME OLASILIĞI O KADAR ARTACAĞI İÇİN, HİÇ PANİK YAPMADAN, AMA BİR AN ÖNCE, KAN EMMEKTE OLAN KENE AŞAĞIDA TARİF EDİLDİĞİ GİBİ ELLE ÇIKARILMALIDIR.

Piyasada çeşitli isim ve fonksiyonlarda kene çıkarmada kullanıldığı ileri sürülerek pazarlanan ürünler satın alınmamalıdır.

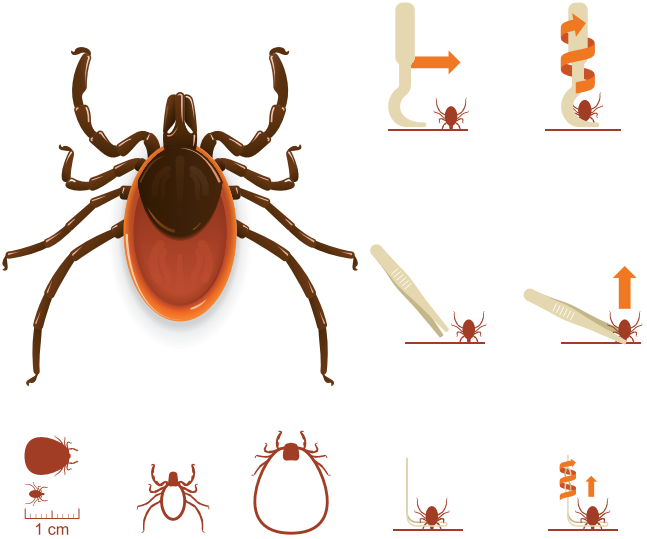
KAN EMMEKTE OLAN KENENİN ÇIKARILMASI ESNASINDA, KENE ÇIPLAK ELLE TUTULMAMALI VE EZİLMEMELİDİR. KAN EMMEKTE OLAN KENE İLE PARMAKLARIN DİREKT TEMASINI ÖNLENMELİDİR. BU AMAÇLA; BİR KAĞIT, BİR BEZ PARÇASI, NAYLON POŞET VEYA BİR PENS, BİR CIMBIZ YA DA PLASTİK ELDİVEN KULLANILABİLİR. YUKARIDAKİLERDEN HER HANGİ BİRİ İLE KAN EMMEKTE OLAN KENE, KAN EMME NOKTASINA EN YAKIN YERDEN TUTULUP, DİKKATLİCE VE DİK OLARAK YUKARI DOĞRU ÇEKİLİP ÇIKARILMALIDIR. SÖYLENELERE UYULURSA VE PANİK YAPILMAZSA KENE KOLAYLIKLA ÇIKARILIR.

Çıkarılma esnasında kenenin halk arasında baş olarak bilinen, ağız organlarından bazılarının deride kalması çok fazla önemli değildir, önemli olan kenenin bir an önce kan emmesine son verilmesidir.

KENE ÇIKARILDIKTAN SONRA KENENİN ÇIKARILMIŞ OLDUĞU DERİ KISMINA VAKİT GEÇİRMEYEN BOL MİKTARDA ALKOL, KOLONYA VEYA TENTÜRDİYOT GİBİ MİKROP ÖLDÜRÜCÜLER SÜRÜLMELİDİR.

ÇIKARILMIŞ OLAN KENE; İÇİNDE YİNE ALKOL, KOLONYA VEYA SULANDIRILMIŞ ÇAMAŞIR SUYU BULUNAN BİR ŞİŞEYE ALINMALI VE ACİL OLARAK EN YAKIN SAĞLIK KURULUŞUNA GÖTÜRÜLMELİDİR.

KENE TUTMUŞ HER İNSAN, İSTER KENE ÇIKARILMAMIŞ, İSTER KENE ÇIKARILMIŞ OLSUN, HER DURUMDA MUTLAKA VAKİT GEÇİRMEYEN EN YAKIN SAĞLIK KURULUŞUNA GİTMELİ VE TAKİBE ALINMALIDIR.



b. İnsanın Beslediği Hayvanı Kontrol Altına Alması

Bir hayvanın bakım-beslenmesi ne kadar iyi ise; o hayvan bit, pire ve kene gibi zararlı hayvanlar ile her türlü hastalıktan o kadar uzaktır. Kene vb parazitlerle mücadelede veteriner hekim hizmetlerinden yararlanılmalıdır.



c. İnsanların Yaşam ve Çalışma Alanlarının Kontrol Altına Alması

İnsanlar yaşam ve çalışma alanı olarak; tarla, bağ, bahçe, mera ve piknik alanları ile kendisine ait ev ve hayvanlarına ait meskenleri kullanırlar. Doğayla, çevreye barışık yaşamak isteyenler bu unsurlara saygı göstermelidirler.

d. Tarla, Bağ, Bahçe, Mera ve Piknik Alanlarının Kontrol Altına Alması

İnsan yaşam ve çalışma alanlarından tarla, bağ, bahçe, mera ve piknik alanlarının kene ile bulaşması ve kenelerin yerleşerek gelişmeleri, yukarıda da ifade edildiği gibi; bu alanların kontrolsüzlüğü ile doğrudan ilişkilidir. Bu alanların kontrolsüzlüğünden yararlanarak, buralara keneleri taşıyanlar genellikle yabanıl memeli ve kanatlılardır. KKKA vektörü *Hyalomma marginatum*'un başta domuzlar olmak üzere, yaban tavşanı ile diğer kemiriciler ve yerden beslenen kanatlılarla insanların yaşam alanlarına girdikleri unutulmamalıdır.

Kene taşıyan hayvanların insan yaşam alanlarına girmelerini önlemek amacıyla; yaşam alanı olarak kullanılan arazinin etrafı ince delikli tel örgüler, çitler veya duvarlarla çevrilmelidir. Bir başka ifadeyle, birçok ülkedeki örnekleri gibi, içeriye keneleri taşıyabilecek yaban hayvanlarının giremeyeceği kontrollü tarla, bahçe, mera ve özellikle piknik alanları oluşturulmalıdır. Buna karşılık piknik amacı ile her akan suyun başı, her ağaç gölgesi kullanılmamalıdır. Buraların öncelikle kene taşıyan yabanıl ve evcil hayvanlara ait olduğu unutulmamalıdır.

e. Ev ve Hayvan Barınaklarının Kontrol Altına Alınması

En basitinden ev ve hayvan barınaklarının tavan ve zeminleri ile özellikle iç-dış duvar yüzlerinde, keza avlu duvarlarının iç-dış yüzeylerinde kenelerin saklanabileceği çatlak, yarık, delik olmamalı; varsa bunlar sıvanarak kapatılmalıdır.

II- Devlet Tarafından Yapılması Gerekenler

İlgili bakanlıkların (Sağlık Bakanlığı; Tarım Ve Orman Bakanlığı; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) yetkilileri ve üniversitelerin ilgili alanda çalışan bilim adamları bir araya gelerek, “BİLİNMEŞİ GEREKENLER” başlığı altında ifade edilen her türlü olumsuzluğun üzerine gitmeli ve bu olumsuzlukları yaşamımızdan çıkarmak için her türlü önlem alınmalıdır. Bununla ilgili yasal ve sosyal düzenlemeler bir an önce gerçekleştirilmelidir.

Ülke çapında kene türleri, kenelerin mevsimsel aktiviteleri ile kenelerin taşıdıkları hastalık etkenlerinin saptanması konularında ilgili Bakanlıklar ile Üniversitelerin işbirliği ile on yıllardır söylediğimiz ve örnek olarak Bolu, Ankara, Kırşehir eksenli yaptığımız ve sonuç raporunu Sağlık Bakanlığına sunduğumuz epidemiyolojik projeye benzer projeler bütün ülkede hayata geçirilmelidir. Bu projelerden elde edilecek sonuçlara dayalı olarak da, kenelerin ve taşıdıkları hastalıkların ülke çapında haritaları çıkarılıp, mücadele ve korunma stratejileri belirlenmelidir. Bunun için bu projelerde çalışacak ekip veya takımların oluşturulması önemlidir. Bir de bugüne kadar bakanlıklar adına konu ile ilgili yapılan çalışmalar ve bunların ülkeye yükleri ve katkıları sorgulanmalıdır.

Sonuç olarak yukarıda ifade edildiği gibi, gerek devlet tarafından, gerek insan tarafından ve gerekse devlet-insan işbirliği ile yapılması gerekenler, kısmen veya tamamen hayata geçirilebilirse, keneli ortamlarda keneden korkmadan yaşamının veya kenesiz bir ortam oluşturmanın yolları bulunabilir. Böylece, kenelerin taşıdığı Kırım Kongo da dahil olmak üzere yaklaşık 200'e yakın hastalıktan korkmadan yaşamak mümkün hele gelir. Zaten bir bütün olarak düşünüldüğünde de önerilerimiz; bilgi çağında, yani zamanımızda, bir arada doğru yaşamın temel prensipleri, kurallarıdır.





AMASYA İLİ DAMIZLIK SIĞIR YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ

 Amasya DSYB  amasyadamizlik  Amasya_DSYB

www.amasyadsyb.org